

A TUDATOS
MEGTAKARÍTÓI MAGATARTÁS
KORLÁTAI

Dr. Tóth László
egyetemi docens

Budapesti Corvinus Egyetem

Bevezetés a közgazdaságtanba

▣ 1 forint = 1 forint

Bevezetés a viselkedés-közgazdaságtanba

▣ 1 forint \neq 1 forint

Kísérlet (1. verzió)

- ❑ Képzeljük el, hogy 10000 forintért vettünk egy színházjegyet online. Otthon kinyomtattuk.
- ❑ A színházba érve észrevesszük, hogy útközben elhagytuk a jegyet és ezért vennünk kell egy másikat.
- ❑ Megvennék a jegyet újra?
- ❑ Az emberek **46%-a** vásárolná meg a jegyet újra!

Kísérlet (2. verzió)

- ❑ Képzeljük el, hogy elmegyünk színházba és a jegy ára 10000 Ft.
- ❑ A színházba érve észrevesszük, hogy útközben elhagytuk egy 10000-est.
- ❑ Megvennék a színházjegyet?
- ❑ Az emberek **88%-a** megvásárolná a jegyet!

1.

A pénz reprezentációja

Mentális könyvelés és a gazdasági
viselkedés

Mentális számlák

Számla 1:

Jelenlegi jövedelem

Analóg egy
bankszámlával

Számla 2:

Forgótőke

Mint a banki
megtakarítások

Számla 3:

Jövőbeli jövedelem

Várt jövőbeli jövedelem
és nyugdíj jövedelem

Valamilyen jövőbeli
vásárlási célt szolgál

Legmagasabb
fogyasztási
határhajlandóság

Legalacsonyabb
fogyasztási
határhajlandóság

Mentális számlák működése

- ▣ A megszerzett jövedelmet könnyebben vagy kevésbé vonakodva fordítják vásárlásra a kategorizálás vagy címkézés függvényében.
- ▣ A nagy összegeket a forgótőkeszámlájához tartozónak könyveljük el, és általában megtakarításra kerülnek, míg a kisebb összegek jelenlegi jövedelemnek minősülnek, és könnyebben elköltjük.

Mentális számlák működése

- ▣ A fogyasztás határhajlandóság úgy nő ahogy a váratlan bevétel mérete csökken.
- ▣ Ha az embereknek a vásárlásra kell fordítaniuk a „forgótőkeszámlán található pénzüket”, kevésbé hajlandóak erre, mintha elegendő jövedelmet kapnak.

Példa: \$2400 váratlan jövedelem

**Havi kifizetés (12
hónapon keresztül)**

**Azonnali egyösszegű
kifizetés**

**Egyösszegű kifizetés 5
év múlva kamatokkal**

**Fogyasztási
hajlandóság:**

**Fogyasztási
hajlandóság:**

**Fogyasztási
hajlandóság:**

\$1200

\$785

\$0

**Jelenlegi jövedelem
számla**

Forgótőkeszámla

**Jövőbeli jövedelem
számla**

Shefrin és Thaler (1988)

2.

Megtakarítások

Megtakarítások

- ▣ Ahogy a jövedelmeket különböző kiadási kategóriákba soroljuk, ugyanúgy az emberek a pénzt különböző megtakarítási kategóriákba is sorolják.

Megtakarítások és hitelek

- ▣ A mentális könyvelés egy további példája az **egyidejű kölcsönfelvétel és megtakarítás**, amelyet gyakran alkalmaznak az emberek annak biztosítására, hogy megtakarításaikat bizonyos célok eléréséhez használhassák fel.
- ▣ Mivel a hitelfelvétel és a megtakarítás általában különböző kamatlábakon történik, ez a viselkedés irracionális, és **adósság-rejtélynek** nevezzük.

Megtakarítási példa

- Egy hatékony alkalmazás:
 - Célközönség: Alacsony jövedelmű háztartások, akik heti fizetéseiket készpénzben kapták.
 - Amikor a bér egy részét lezárt borítékba kapták meg, melynek célja a megtakarítási ösztönzése volt, a megtakarítások több mint 300%-kal nőttek 14 hét alatt.
 - Továbbá, ha ugyanazt az összeget két különböző borítékban osztották el, a megtakarított összeg a kétszeresére nőtt.

(Soman & Cheema, 2011).

SMarT Program

„Takaríts meg többet holnap”
(Save More Tomorrow)

A program működése

- ▣ Az embereket arról kérdezik meg, hogy növelik-e a megtakarításaikat a következő fizetésemelésnél. Ennek hatására az emberek már nem a jelenlegi fogyasztásuk és a jövőbeli fogyasztásuk között döntenek, hanem két jövőbeli fogyasztás között.
- ▣ Mivel a megtakarítási ráta majd csak a jövőbeli fizetésemelés kapcsán emelkedik, ezt az emberek nem élik meg veszteségnek.

A program működése

- ▣ A megtakarítási ráta is folyamatosan nő az újabb és újabb fizetésemelés esetén. Tehát a terv szerint a növekedés automatikusan történik. Ezáltal már a folyamatos növekedés az alapértelmezett, amitől mindig ritkábban térnek el az emberek.
- ▣ A résztvevők bármikor elhagyhatják a programot, teljesen önkéntesen, addig vesznek benne részt, amíg az számukra megfelelő.

A program eredménye

- ▣ Három fizetésemelés után azok, akik csatlakoztak az SMarT programhoz, megnövelték megtakarítási arányukat **3,5%-ról 11,6%-ra**.
- ▣ Azok, akik nem csatlakoztak a SMarT tervhez, a megtakarítási ráta **5,3%-ról csak 7,5%-ra** nőtt.

Köszönöm a figyelmet!

Kérdések?

Elérhetőség:
toth.laszlo@uni-corvinus.hu